

HOOGSENSITIVITEIT: IS HET WAT EN WAT IS HET?

Prof. dr. A. M. T. Bosman
Radboud Universiteit Nijmegen
Sectie Orthopedagogiek van Leren en Ontwikkeling

www.annabosman.eu

Studievereniging Emile, RU Leiden
24-09-2009

WAT IS HET ?

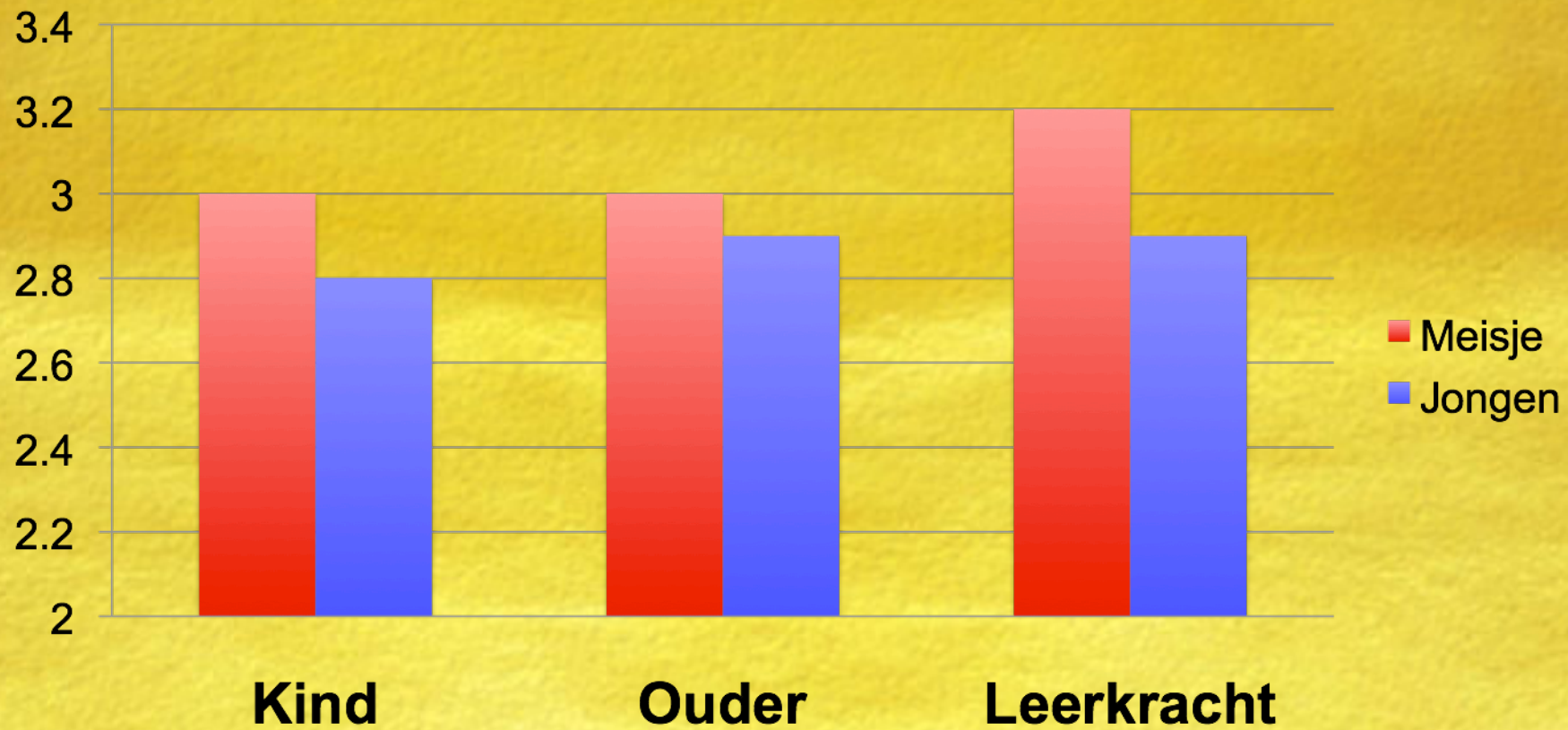
- ✦ Vermoedelijk een biologische eigenschap
  - ✦ Komt voor bij ca 20% van mensen en dieren
  - ✦ Niets nieuws aldus Aron, verschillend gelabeld
  - ✦ Verhoogde prikkelgevoeligheid
- ✦ Heeft tot gevolg
  - ✦ Waarnemen van subtiliteiten
  - ✦ Verhoogd empathisch vermogen
  - ✦ Sensorisch snel overprikkeld
  - ✦ Psychologisch snel overvraagd

DEELNEMERS

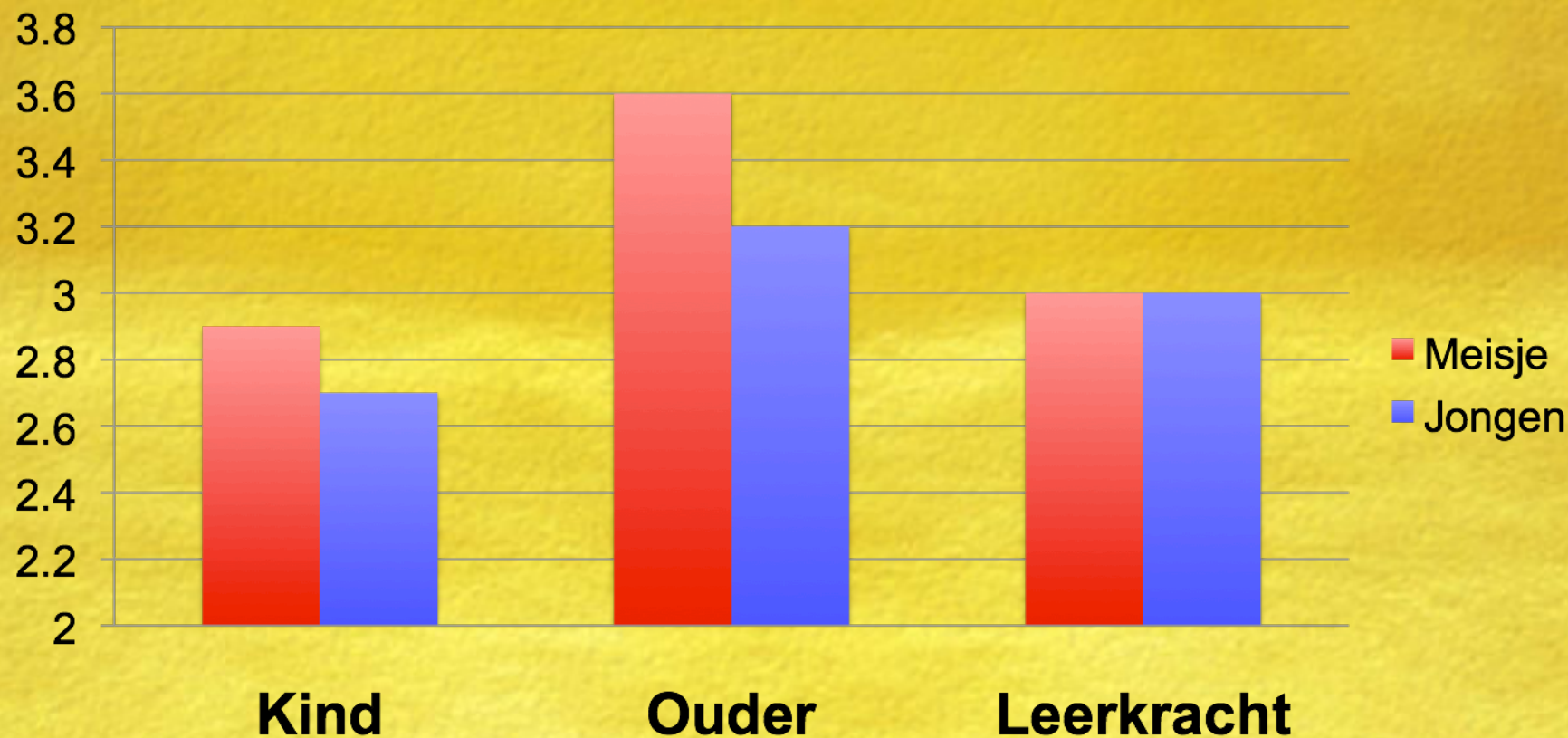
	Regulier	SBO Cluster-4
Kinderen	506 jongens = 245; meisjes = 261	186 jongens = 143; meisjes = 43
Ouders	382	137
Leerkrachten	123	18

REGULIER ONDERWIJS

SBO CLUSTER-4

ZELF VS. ANDERBEËORDELINGEN

SBO Cluster 4

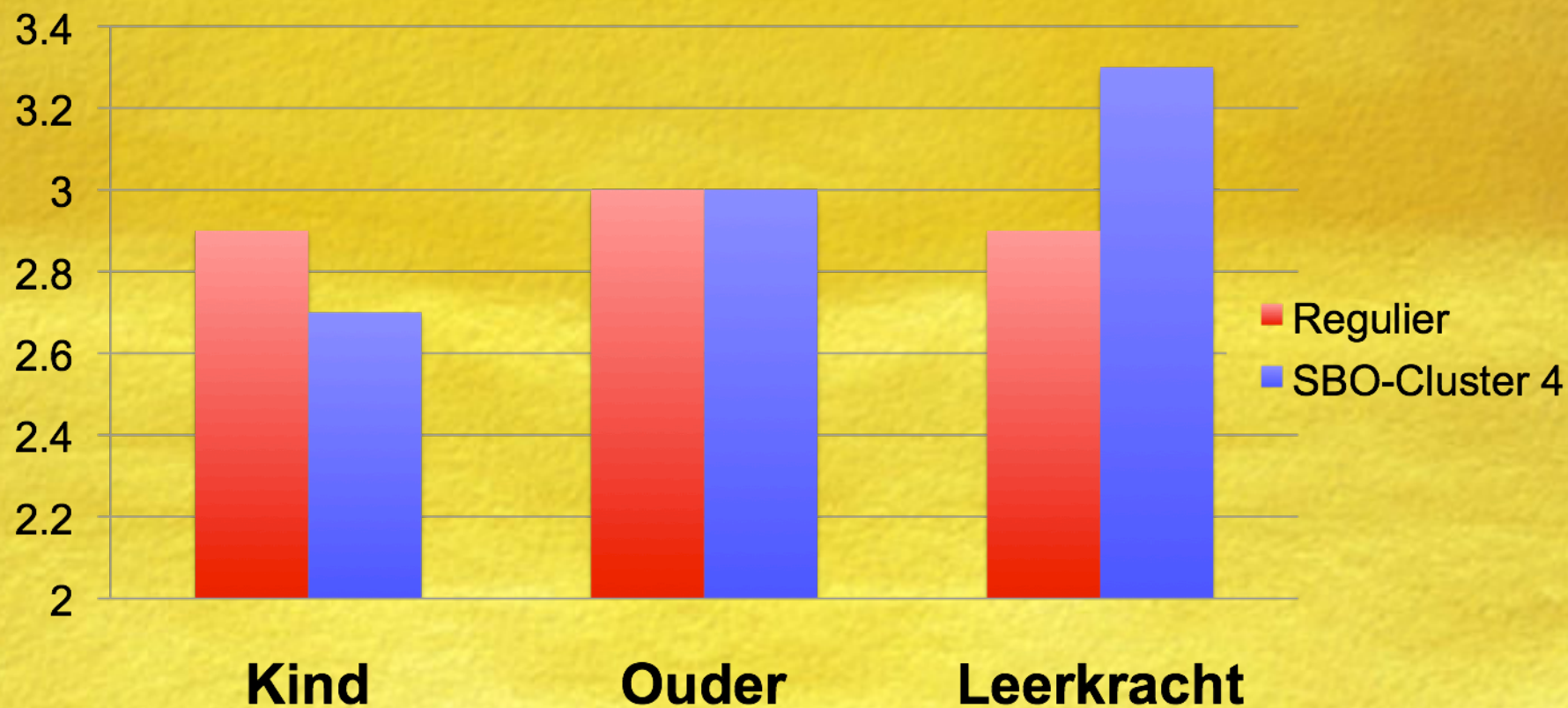
Regulier

	Kind	Ouder	Leerkracht
Kind	X	.26**	.19*
Ouder	.31**	X	.24**
Leerkracht	.31**	.19*	X

Pearson correlaties, ** $p < .001$, * $p < .05$

VERSCHIL TUSSEN BAO EN SBO

HOOGSENSITIVITEIT EN PROBLEMEN

Problemen	Kind	Ouder	Leerkracht
Internaliserende	.50*	.49*	.56*
Externaliserende	.02	.09	-.45*

Pearson correlaties, * $p < .001$

CONCLUSIE

- ✦ HS is meetbaar bij jonge kinderen vanaf 9
- ✦ Zelfbeoordelingen $\neq$ Anderbeoordelingen
- ✦ $HS_{\text{jongens}} < HS_{\text{meisjes}}$
- ✦ $HS_{\text{met diagnose/SBO}} < HS_{\text{zonder diagnose/BAO}}$
- ✦ HSK grotere kans op internaliserende problemen
- ✦ HS geen relatie met externaliserende problemen
- ✦ HS geen relatie met leerproblemen

CONSEQUENTIES VOOR DE PEDAGOGIEK

- ✦ Wees bewust van de diversiteit en waardeer deze
  - ✦ Luister naar wat een kind zegt, hoe vreemd dan ook (doe het niet af als gezeur of onzin)
  - ✦ Nodig stille kinderen in de klas of groep uit om actief deel te nemen
  - ✦ Wijs kinderen/leerlingen op de verschillen in behoeften die er bestaan en laat zelf zien dat je daar respect voor hebt
-

LITERATURE

- Aron, E. N. (1996). Counseling the highly sensitive person. *Counseling and Human Development*, 28(9), 1-7.
- Aron, E. N. (2000). High sensitivity as one source of fearfulness and shyness. In L. A. Schmidt & J. Schulkin (Eds.), *Extreme fear, shyness, and social Phobia: Origins, biological mechanisms, and clinical outcomes* (pp. 251-272). New York: Oxford University Press,
- Aron, E. N. (2004). Revisiting Jung's concept of innate sensitiveness. *Journal of Analytical Psychology*, 49, 337-367.
- Aron, E. N. (2004). The impact of adult temperament on closeness and intimacy. In D. J. Mashek & A. A. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (pp. 267-286). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Aron, E. N., & Aron, A. (1997). Sensory-processing sensitivity and its relation to introversion and emotionality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73, 345-368.
- Aron, E. N., Aron, A., & Davies, K. M. (2005). Adult shyness: The interaction of temperamental sensitivity and an adverse childhood environment. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31, 181-197.
- Benham, G. (2006). The highly sensitive person: Stress and physical symptom reports. *Personality and Individual Differences*, 40, 1433-1440.
- Evers, A., Rasche, J., & Schabracq, M. J. (2008). High sensory-processing sensitivity at work. *International Journal of Stress Management*, 15, 189-198.
- Hofman, S. G., & Bitran, S. (2007). Sensory-processing sensitivity in social anxiety disorder: Relationship to harm avoidance and diagnostic subtypes. *Journal of Anxiety Disorders*, 21, 944-954.
- Jerome, E. M., & Liss, M. (2005). Relationships between sensory processing style, adult attachment, and coping. *Personality and Individual Differences*, 38, 1341-1352.
- Liss, M., Timmel, L., Baxley, K., & Killingsworth, P. (2005). Sensory processing sensitivity and its relation to parental bonding, anxiety, and depression. *Personality and Individual Differences*, 39, 1429-1439.
- Meyer, B. J., Ajchenbrenner, M., & Bowles, D. P. (2005). Sensory sensitivity, attachment experiences, and rejection responses among adults with borderline and avoidant features. *Journal of Personality Disorders*, 19, 641-658.
- Meyer, B. J., & Carver, C.S. (2000). Negative childhood accounts, sensitivity, and pessimism: A study of avoidant personality disorder features in college students. *Journal of Personality Disorders*, 14, 233-248.
- Neal, J. A., Edelmann, R. J., & Glachan, M. (2002). Behavioural inhibition and symptoms of anxiety and depression: Is there a specific relationship with social phobia? *British Journal of Clinical Psychology*, 41, 361-374.
- Smolewska, K. A., McCabe, S. B., & Woody, E. Z. (2006). A psychometric evaluation of the highly sensitive person scale: The components of sensory-processing sensitivity and their relation to the BIS/BAS and "Big five". *Personality and Individual Differences*, 40, 1269-1279.

Met dank aan

- ✓ Dr. Joep Bakker, RU Nijmegen
  - ✓ Drs. Sietske Walda, Braams & Partners
  - ✓ Masterstudentes Orthopedagogiek
    - ✓ Gabriëlle Gortemaker
    - ✓ Lotte Vloedgraven
-